

Mākslinieka vienīgā atbildība ir pašam pret sevi. Saruna ar Sandru Krastiņu

Māksliniece Sandra Krastiņa uz latviešu mākslas skatuves uznākusi jau pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu sākumā, kad kopā ar savas paaudzes jauniešiem radikāli mainīja sabiedrībā pastāvošos priekšstatus par latviešu figurālo glezniecību.

Viņas agrīnie darbi gleznoti, ievērojot latviešu figurālās glezniecības skolas tradīcijas, un tiem raksturīgs izsmalcināts zemes toņu kolorīts. Tikmēr izstāde "Pirmdiena. Otrdiena. Trešdiena. Ceturtdiena. Un nakts...", par kuru S.Krastiņa tika nominēta prestižajai "Purvīša balvai", iezīmē jaunu līniju mākslinieces figurālās glezniecības attīstībā.

Vērtējot izstādi, mākslas kritiķis Jānis Borgs norāda: "S.Krastiņa pieder pie mūsu mākslas vidējās paaudzes klasiķu kopas. Par viņas daiļradi un māksliniecisko koncepciju jau bija izveidojies it kā nemainīgs priekšstats. Taču šajā izstādē māksliniece spējusi atkal apliecināt savu izcilo vitalitāti un kreatīvo ideju neierobežotas attīstības iespējas, jaudu atkal kārtējo reizi attīstīt jaunu glezniecisku konceptu ar tikai viņai raksturīgu monumentalitāti un glezniecisko "švunku"."

"Trīspadsmit jaunas lielformāta gleznas ir jauns pavērsiens S.Krastiņas figurālās glezniecības attīstībā. Mani fascinē psiholoģiskais tvēriens un trauksmes izjūta koloristiski harmoniskajās un telpiski blīvajās kompozīcijās," papildina Ginta Gerharde-Upeniece.

Pati Krastiņa par savu izstādi stāsta: "Kas notiek ar cilvēku, kad it kā nekas nenotiek? Diena seko dienai, un neapturami iztek mūsu dzīves laiks. Apzinātie esības pieturas punkti parasti uzplaksnī gluži ikdienišķās atziņās: ak, pavasaris jau klāt; ka tik naktī neuznāk sals; šodien tāds nemierīgs prāts un gremž garām palaistās iespējas; varbūt mest iesākto pie malas un doties projām, jo visa dzīve taču vēl priekšā? Un tā - atsevišķajā meklējot kopumu - aizslīd gan pirmdiena, gan otrdiena, gan trešdiena un ceturtdiena... Bet laika rezervē ir vēl nakts!"

Māksliniece uzskata, ka, māksliniekam uzsākot jaunu darbu, viņa vienīgā atbildība ir pašam pret savu vārdu un to, cik godīgi viņš spēj stāties dialogā ar savu mākslu.

Ko uzgleznot jāprot jebkuram māksliniekam?

S.K.: Diezin vai, piemēram, tēlniekam jāspēj ko sekmīgi gleznot profesionāla vingrinājuma izpratnē. Tomēr jebkuras vizuālās nozares māksliniekam būtu vēlams pārvaldīt akadēmiskā zīmējuma prasmes pat tad, ja tiešās izpausmēs mākslas darbos tās netiks pielietotas; ar šodienas mākslas izglītības un sabiedriskā pieprasījumu tas nemaz nav tik pašsaprotami.

Ko Jūs gribētu mākslā pateikt tādu, pēc kā varētu mākslai mest mieru?

S.K.: Vai, dieniņ, pirmais, kas nāk prātā - tikai kāda satriecoša neveiksme vai profesionāla izgāšanās varētu atņemt spēku turpināt strādāt mākslas laukā. Taču to jau nevienam nenovēl. Grūti iztēloties, ka, radot paša prātā izcilo darbu, kāds autors sev nosolītos, ka "...pēc tāda "meistarstiķa" nu gan metīšu mieru un dusēšu uz lauriem"!

Vai, uzsākot jaunu darbu, Jums jau ir skaidrs, kādu vēlaties redzēt gala rezultātu?

S.K.: Šajā radošajā periodā salīdzinoši ilgstoši strādāju pie skicēm, lai visprecīzāk formulētu izvēlēto domu. Darba nosaukumu zinu uzreiz, kā arī to emocionālo stīgu, ko vēlos ar to pateikt. Taču, kad uz mazā papīra gabaliņa ir uzskicētas tās, manuprāt, izšķiroši precīzās švīkas, kas izsaka gleznas veselumu, tad, ietverot arī tehniskās nejaušības, darbu apzināti virzu uz sevis nosprausto rezultātu. Un tad ir brīdis, kad redzu - ir gatavs, vairs nav ko ne pielikt, ne atņemt.

Vai saņemtās nominācijas un balvas, Jūsaprāt, uzliek māksliniekam īpašu atbildību?

S.K.: Atbildību? Manuprāt, vienīgā atbildība māksliniekam ir pašam pret savu vārdu un to, cik godīgi viņš spēj stāties dialogā ar savu mākslu. Un šis - savas atdeves un profesionālā godaprāta jautājums - ir aktuāls ikvienam un ikreiz, uzsākot jaunu darbu. Balvas vai uzslavas ir vairāk kā sabiedrības novērtējums vai laikabiedru iedibināta reputācija. Nenoliedzami, ka godalgas iepriecina arī autoru.

Kāda ir Jūsu tuvinieku loma mākslā?

S.K.: Te nu nezinu, ko teikt, lai nesarunātu kādas pliekanības. Ģimene ir izšķiroši nozīmīga manā dzīvē, bet attiecībā uz mālēšanu... nu, nesit man neviens pa pirkstiem, kad atkal satveru otas un ledusskapī ilgstoši ir laba akustika.

Vai tradicionālajiem izteiksmes veidiem mākslā ir nākotne, vai arī tehnoloģijas pamazām pārņems visu?

S.K.: Es patiesi domāju, ka šādā pagriezienā formulēts jautājums cirkulē tikai Latvijā un mūsmājās šo tēmu kā "karsto aktualitāti" gan mākslas apskatnieku, gan mediju vidē cilā kopš pagājušā gadsimta deviņdesmitajiem gadiem. Cik var lauzīt galvu un daudznozīmīgi cerēt, ka māksla taps laikmetīga tikai un vienīgi no tā, kādus izteiksmes līdzekļus vai darba instrumentus kāds lietos?!

Ko Jūs pati uzskatāt par savu lielāko sasniegumu mākslā?

S.K.: To, ka vēl arvien glezniecība man ir izšķiroši svarīga.